Nieuwsbrief 20
Voedselbos Verloren Land
Februari 2026

In dit nummer

- *Hoe is het op ons land?*
- *De pijnboom met zijn pitten*
- *Snoeiworkshop*
- *Bomenplantdag*
- *Natuur en ecologie in het oude China*

Hoe is het op ons land?

Het is winter. Weinig groen, geen bloesem, geen vruchten, weinig tinten kleur. Saai? Ik vind van niet. Ik zie de vogels en de fazanten beter. Ik zie de bomen in al hun eenvoud, een stuk groter. Ik zie nog een paar vruchten van de Chinese kwee liggen; de aarde als ijskast.

Af en toe vliegt er een witte vogel voorbij. De winter is anders, het is rustig, het is prettig aan m'n ogen.

We hadden sneeuw, wel 10 dagen. In dit nummer kom je de sneeuw nog wel tegen. Eén 'sneeuw ervaring' wil ik graag met jullie delen:
De tweede nacht dat er sneeuw viel, een paar dagen na nieuwjaar, liep ik in mijn eentje door het bos. Prachtig wit, licht, een maantje en paadjes waarin je de sporen zag van de beesten die mij vóór waren geweest. Ik was even in de 7e hemel.

Rust om te planten
Op dit moment is de natuur in rust. Dit is bij uitstek het moment om bomen en struiken te planten. Zo kunnen ze langzaam wennen aan de 'drukte' die de lente met zich meebrengt. Want dan gaat er van alles gebeuren.
Dan komt de bodem in beweging. Schimmels en bacteriën zoeken elkaar op. Ze zorgen voor verbinding tussen alle stofjes die ze bij zich hebben.

Zo kunnen deze stofjes de plant helpen zich gezond te ontwikkelen. Het nieuwe plantje moet wennen aan de grond waar het in is geplant. Is dat andere grond dan waarin het is opgekweekt, dan zal de plant daar ook aan moeten wennen. De wortels zoeken een plekje in de bodem en gaan als het goed is groeien. Dat gaat in de lente gebeuren en duurt dus nog even!
De winter is het plant seizoen. Ik zie jullie denken: maar jullie hebben toch al een hoop (genoeg?!) boompjes en struiken staan?
Dat klopt helemaal., er staat genoeg. Toch blijven we kijken naar waar we denken dat het goed is om nog wat bij te planten. Bijvoorbeeld in het Mama Mia bos. Daar hebben we samen met MeerBomenNu een aantal pioniers bij geplant (zie verderop in deze Nieuwsbrief). Hiermee hopen we de beschutting van de voedselbosbomen én de bodem nog wat te verbeteren. Sommige rijen in het productiebos willen we nog wat opvullen, zoals de rijen van de witte- en de zwarte bes. Daarnaast hebben we nog niet alles geplant wat we van plan waren. Zoals de druif. We beginnen met vier druiven van het ras 'Muscat Blue'. Die planten we aan de voet van de veldesdoorn (oftewel de Spaanse aak). Ook is ons wensenlijstje uitgebreid met nog meer bijzondere, eetbare bomen. Zoals de shapova, een kruising tussen de lijsterbes en peer. Volgens Wouter van Eck smaakt de Shipova naar marsepein….

Bijen
Sinds een paar maanden staan er twee bijenkasten op ons land. Bijen hebben het zwaar in deze tijd.

Ze zijn heel belangrijk voor de biodiversiteit en bestuiven veel van onze planten en struiken. We hebben ze hard nodig. Op bezoek bij Vicky bij het voedselbos in Venzelderheide, zag ik dat er twee bijenkasten op hun land staan. Vicky verwees me naar Eli. Ik zocht imker Eli op. Hij wil ook bij ons aan de slag. Naast zijn werk is hij zo betrokken bij de rol en invloed van bijen in onze natuur, dat hij als imker bijenvolken kweekt en verzorgt. Imkers en ook Eli, zijn druk bezig met het nieuwe seizoen.

Nieuwsbrief 20
Voedselbos Verloren Land
Februari 2026

De Aziatische hoornaar lijkt een bedreiging te worden voor bijen. Eli maakt samen met anderen plannen hoe we de groei van deze hoornaars kunnen inperken. Wil je meer weten/lezen over de Aziatische hoornaar? Lees meer over de Aziatische hoornaar.

Restaurant Mare
Tot slot: een paar weken geleden hebben we Roos en Niek ontmoet en rondgeleid op ons land. Deze twee jonge mensen zijn kortgeleden in Plasmolen een nieuw restaurant 'Mare' begonnen. Roos en Niek willen zo veel mogelijk gebruik maken van lokaal voedsel. Vanuit die insteek kwamen ze bij ons terecht. Het was een mooie kennismaking! De komende tijd gaan we de samenwerking meer inhoud geven. Wordt vervolgd!

Rubriek: een voedselbosboom
In dit nummer: **De Pijnboom (de Pinus pinea)**

Milsbeek, 5 februari 2026

Pijnbomen heten officieel Pinus. Er bestaan veel verschillende soorten. Soorten zijn bijvoorbeeld: de grove den (Pinus sylvestris), de bergden (Pinus mugo), de witte den (Pinus strobus). Het zijn allemaal een soort dennenbomen, met verschillen in de kleur van de naald. De kleuren variëren van licht tot donkergroen. De naalden zijn meestal gerangschikt in bundels van 2 tot 5 naalden.

In de oriëntaalse symboliek is de Pijnboom de belangrijkste harshoudende, altijd groene boom die staat voor onsterfelijkheid en/of een lang leven. De Pijnboom wordt verbonden met onvergankelijkheid. De boom werd vroeger veel geplant rondom Chinese graven.
Van slechts een paar van de pijnbomen zijn de pitten eetbaar.
De pitten die we over ongeveer 15 jaar van onze twee Pinus Pinea's kunnen oogsten zijn wel eetbaar.

De meeste (dure!) pijnboompitten in Nederlandse supermarkten komen uit Azië (China, Mongolië). Er komen ook soorten voor in Europa, vooral in Italië. Pijnbomen met hun pijnboompitten zijn populair in onze Nederlandse voedselbossen.

Snoeiworkshop

Snoeien is spannend

Op 29 november 2025 heeft Victor Knooren ons de grondbeginselen van het 'vorm-snoeien van jonge bomen' bijgebracht. Victor is onlangs afgestudeerd aan de Universiteit van Wageningen. Van jongs af aan is hij geïnteresseerd in planten en bomen. Dat merk je aan alles. Victor begint met een uitgebreid college over de fysiologie van een boom.

Daarna volgt de praktijk. De belangrijkste vraag bij het snoeien is: *hoe zorg je ervoor dat de boom (weer) in zijn natuurlijke habitat komt?* Daarbij blijf je steeds bezig met het in stand houden van de balans tussen de boom en de wortels. Na een 'crisissituatie' kan een boom een beetje de weg kwijt zijn.

De takken kunnen dan alle kanten opgaan en elkaar in de weg zitten. De boom is dan 'zijn natuurlijke habitat' kwijtgeraakt.
Door te snoeien kun je de boom een beetje helpen haar natuurlijke groeiwijze terug te krijgen. De gesprekken met Victor -en onderling- gingen ook over het wel of niet snoeien van bomen. Waarom en wanneer doe je het wel en wanneer niet. In voedselbosland wordt vaak gezegd dat je niet zou moeten snoeien. Wij, mensen, 'weten het niet beter'; laat de natuur haar gang gaan. En geef bomen vooral de ruimte om te kunnen groeien in hun eigen tempo. Veel voor te zeggen, vinden Henk en Onnie. Victor is het daar in zijn algemeenheid mee eens. Toch denkt hij dat je bij elke boom kunt beoordelen of het nodig is om te snoeien.

Onze conclusie: We willen terughoudend snoeien; alleen als we zien dat de boom er '*bijna om vraagt*'. De tips van Victor helpen daarbij. Twee inzichten: iedereen kijkt anders naar een boom en snoeit anders. Het tweede: bij twijfel niet inhalen! Kijk het nog eens even aan. Weghalen kan altijd nog, een tak terugplaatsen lukt echt niet meer. Het was een nuttige dag, Victor, dankjewel! Snoeien is voorlopig nog spannend!

Bomen-plantdag met 'Meerbomennu'

Op 3 januari is op ons land een 'bomen-plantdag' georganiseerd door 'Meerbomennu – Limburg'.
Deze organisatie zorgt er voor dat er '*veel meer bomen komen in Nederland*'. Op allerlei plekken oogst Meerbomennu zaailingen. Zaailingen zijn jonge boompjes die vaak rond grote bomen groeien. Meestal maait men deze boompjes weg.

Meerbomennu zorgt ervoor dat deze boompjes beschikbaar zijn om elders opnieuw te planten. Jacqueline Frommé is de enthousiaste coördinator van Meer Bomen Nu, regio Nd Limburg. Zij heeft vandaag wilgen, elzen, kornoelje, beuken en bessen meegenomen naar Milsbeek. Deze bomen zijn de afgelopen tijd geoogst op andere locaties in Limburg. Samen met ouders, grootouders en (klein)kinderen (klein)kinderen gaan we planten. En er zo een gezellige dag van maken!
De Gemeente Gennep ondersteunt dit initiatief. Het is op 3 januari koud en glad. Slechts een paar mensen durven het aan om de weg op te gaan en te komen meehelpen. Voor de mensen die wel de poging hebben gewaagd was het een prachtige dag.

Nieuwsbrief 20
Voedselbos Verloren Land
Februari 2026

Heerlijk in de sneeuw, de grond was lekker los, niet bevroren. Zo was het ‘makkelijk planten’. Het hielp allemaal mee om er een winterfeest van te maken en daarmee een gedenkwaardige dag!

Samen met een paar enthousiaste kinderen hebben we uiteindelijk zo’n 130 zaailingen geplant. Wij zijn er erg blij mee. Tijdens de pauze eten we de heerlijke soep die Jacqueline heeft meegenomen.

Soep met broodjes: zo kunnen we de kou prima aan!

Wie meer wil weten over Meer bomen nu – Limburg, en eventueel vrijwilliger wil worden, kan terecht bij www.meerbomen.nu/regios/limburg/

Nieuwsbrief 20
Voedselbos Verloren Land
Februari 2026

Natuur en ecologie in het oude China

In de 2e eeuw na Christus ontstond in China een volksbeweging die zich de Weg van de Hemelse Meesters noemde. Zij ontwikkelen de eerste duidelijke en consistente ecologische visie in de geschiedenis. Zij stichten ‘beschermde gebieden’, die wij tegenwoordig natuurgebieden zouden noemen. Na drie eeuwen waren deze ‘plaatsen van genezing’ over het hele land verspreid en hun aantal liep in de honderden.

Zijn de huidige voedselbossen een moderne variant hierop?

Voor het behoud van de natuurlijke omgeving stelde men ‘regels’ op.

Men zal niet:

- De vegetatie van gecultiveerde of ongecultiveerde velden of die van berg en bos afbranden
- Onnodig bomen kappen
- Onnodig bloemen of kruiden plukken
- Giftig materiaal in meren, rivieren en de zee gooien
- Onnodig putten graven en daarmee de bodem vernielen
- Moerassen droogleggen
- Vissen of jagen en daarbij levende wezens doden
- Dieren en insecten in hun winterslaap opgraven
- Onnodig in bomen klimmen en daarbij nesten en eieren vernielen
- Kooien gebruiken om vogels en andere dieren te vangen
- Vervuilende dingen in bronnen gooien
- Bronnen en vennen afsluiten
- Vlakten afbranden
- Zich ontlasten op levende planten die door mensen gegeten kunnen worden of in water dat door mensen gedronken kan worden
- Onnodig of veelvuldig baden in rivieren en meren
- Giffen maken en deze opslaan
- Vogels en andere dieren verstoren
- Onnodig meren of poelen graven

Veel geboden van al zo lang gelden, zijn herkenbaar in de wensen van nu. Wat zegt dat over de mens? Wat zegt dat over onze toekomst?

Wie het weet: we horen het graag!

Dit artikel komt uit het boekje: Het gesprek, de tienduizend dingen en de boterbloem. Het is een uitgave van het Wereld Natuur Fonds bij haar 50-jarig bestaan in 2012.

Henk kwam dit boekje tegen in een boekhandel. Hij was onder de indruk van deze ‘regels’ die er toen al waren, in de tweede eeuw na Christus.

Nieuwsbrief 20
Voedselbos Verloren Land
Februari 2026

Henk Verburg en Onnie Diederen zijn in 2019 in Milsbeek een voedselbos begonnen. Driemaandelijks berichten ze hierover in deze Nieuwsbrief. Als u deze Nieuwsbrieven automatisch wilt ontvangen, kunt u een berichtje sturen aan voedselbosverlorenland@kpnmail.nl.